

JOSIP JURČIČ:

KOZLOVSKA SODBA V VIŠNJI GORI

Foto: arhiv MKZ

Josip Jurčič

Kozlovska sodba v Višnji Gori

V humoreski s tem naslovom se je pisatelj pošalil iz svojih dolenjskih rojakov. V njej se zvrsti kar veliko Višnjanov, glavna pa sta nočni čuvaj Lukež Drnulja in mestni svetovalec Andraž Slamorezec. Razvname se pravda zaradi Drnuljevega kozla Lisca, ker je osmukal zelenje na Slamorežčevem vrtu. Izid je kaj nenavaden.

Male učenosti

pálec – nekdanja dolžinska mera, približno 2,5 cm

Pa vrnimo se h kozlu Lisecu.

Ta je, kakor smo povedali, poželjivo s kamenja ogledoval zeleni vrt mestnega svetovalca. Kaj, ko bi kozel prišel do glavnatega zelja, vabljive solate, lepe detelje in druge zelenjave, mislil si je naš Lisec. In ni dolgo preudarjal, temveč s kozjo brado svojo je pokimal, vzdignil se in šel proti vrtu Andraža Slamorezca.

Toda vrt je bil ograjen okrog in okrog z lesenim plotom, pet pedi in tri palce visokim. Pomerjal je kozel Lisec na vse, kako bi noter prišel, ali ni se dalo.

Spne se s prednjimi nogami vrh plota in gleda s pregrešnim veseljem in veliko poželjivostjo na vrt, obenem premišljuje, kako bi se dal plot podreti, preskočiti ali kar si bodi.

Pa kaj se zgodi?

Ravno v tem stanu ga zagleda gospod Andraž Slamorezec. On je ravno nekaj kislega mleka posrebal za popoldanje kosilo in je ravno premišljal – vedi ga bog kaj – ko Drnuljevega kozla ob plotu zapazi in njegovo hudobno namembo razvidi. Razkačen popade – ne vem, če burkle ali štokljo, in dirja na plano s trdnim namenom, da bi hudobnega Drnuljevega kozla do gotove smrti potolkel. Lisec, nedolžni kozel, nič hudega vaje od starejših ljudi, prijazno mekeče in meni: ta mi bo plot odprl in jaz idem na vrt. Slamorezec, ko bliže dojde, zamahne in ob tisti uri bi bil ubogega Lisca potolkel na žive in na mrtve, da ni bil ob hipu

premi-
čki peči
, bet za
hrane

– zelo
pol-

sam samcat Lukež Drnulja, ki je Lisca s strahom in skrbjo iskal, priskočil, Slamorezca za roko zgrabil in tako govoril: »Stojte, nehajte, jenjajte, zlega ne delajte, o Slamorezec! Moj kozel nedolžni nič hudega ne misli, nikarte ga ne pobijajte.«

Pač bi bil očanec Slamorezec v tisti minuti Drnuljo potepel, da ni bil ta močnejši. Tako pak se mu je bridko zagrozil in dejal: »Molči, Drnulja in tvoj kozel hudobni, jaz te bom tožil na veliko pravdo pri mestni sodnji.«

»Ni vam krivice, kar čete, storite,« pravi Drnulja, prime kozla Lisca za brado in ga trikrat pripali z gorjačo.

»Hudobna volja je v svetem pismu prepovedana kakor hudobno dejanje, pomni to ti in tvoj kozel,« pravi Slamorezec.

Tako se je reč iztekla. In čez šest dni in šest noči so sedeli mestni očetje, župan iz Višnje Gore, svetovalci, vsi starešine in vsi veljaki. Imeli so sodbo pred seboj, veliko pravdo kozlovsko.

Tožnik je bil Andraž Slamorezec, toženec je bil pričujoč: prvič Lukežev kozel Lisec s svojo brado; drugič njegov gospodar in advokat, sam Lukež Drnulja. In mnogo premnogo množice Višnjanov je bilo zbrane, modrih možakov in pametnih ženic, ki so poslušat prišli, kako bo tekla imenitna kozlovska pravda.

In vstal je v tem sodnem zboru višnjanskih modrijarhov, starešin in sodnikov Pavle Zaropotaj, prvi sodnik in župan tega starega mesta. In svetlo je sodnik Zaropotaj po zbrani množici pogledal, trikrat z usti zacmakal in glas povzdignil menda takole:

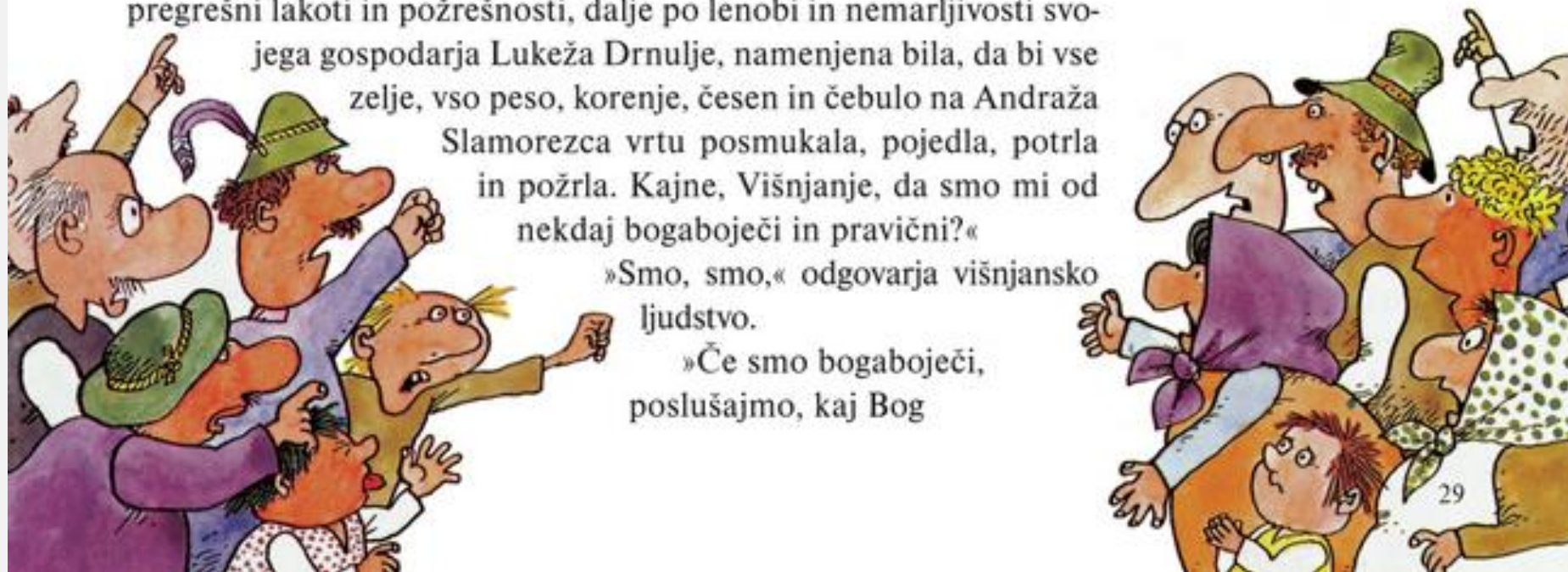
»Kaj smo se danes zbrali? To vprašam vas, stari Višnjanje, zaslomba in podpora našega slavnega mesta, in tudi vas, ki usta odpirate in ušesa nastavljate po vsej spoštljivosti, da bi zaslišali, kaj je pravica, katero je Bog med ljudi poslal. Kaj se nismo zbrali zavrlo Drnuljevega kozla Lisca in zaradi Slamorežčevega vrta? Ta hudobna kozlovska zver je namreč, zapeljana po svoji meseni poželjivosti, po pregrešni lakoti in požrešnosti, dalje po lenobi in nemarljivosti svo-

jega gospodarja Lukeža Drnulje, namenjena bila, da bi vse zelje, vso peso, korenje, česen in čebulo na Andraža Slamorezca vrtu posmukala, pojedla, potrla in požrla. Kajne, Višnjanje, da smo mi od nekdej bogaboječi in pravični?«

»Smo, smo,« odgovarja višnjansko ljudstvo.

»Če smo bogaboječi, poslušajmo, kaj Bog

modrijárh – modrijan
(zaničljivo)

pravi. Deveta in deseta zapoved pravi, da ne smemo ničesar poželeti, kar ni naše, ampak našega bližnjega. On prepoveduje vse hudobne misli. Če jaz mislim komu zelje snesti ali pa buče, je pri Bogu toliko, kakor da bi jih bil res snel. Drnuljev kozel je pa pozelel svojega bližnjega blago, on je pregrešno čez plot gledal, torej ga obsodimo na smrt.«

In vse ljudstvo zagrmi: »Obesimo ga!«

»Lukež Drnulja,« govori višji sodnik dalje, »ni nič kriv tega. Njega ni bilo doma, in kar je še več, on je dober nočni čuvaj. Dajmo mu samo pet gorkih palic po podplatih, pa nič več.«

»Pet palic!« kriče Višnjanje.

Ko se vihar poleže, višji sodnik Zaropotaj pa usede, kar vstane sivobradi starešina Žužnjaj in tako govori:

»Ko sem še jaz v sami srajci in brez hlač okoli tekal, tačas je bilo drugače v Višnji Gori. Kaj sem hotel reči? – tačas še nismo imeli studenca z deskami kritega in sonce je bolj gorko sijalo ko zdaj. Tačas smo imeli bolj urne noge, boljše oči in vse živote boljše ko zdaj. Pa kaj sem hotel reči? – da, Lukež Drnulja ni nič boljši ko njegov kozel. Le ubijmo ga in umorimo, bode vsaj drugo pot vedel svojega kozla dobro privezati doma, da ne bo mogel poskušati, kako bi se škoda delala.«

privezati vojna, da ne bo mogli poskusati, kako bi se skoda ugodila.»

Andraž Slamorezec je od veselja poskočil in zavriskal, ko je zaslišal te modre besede starega starešine Žužnjala. Ali gospodar Gôbežel, drugi starešina, sovražnik Žužnjala, trikrat z glavo zmaje, včetrtič pa srdito vstane in pravi: »Kakove so te besede, katere sem zaslišal? To niso prave besede. Bodimo, Višnjanje moji, pošteni z ljudmi, da bo Bog z nami pošten; milost izkažimo in pravico, da nam Bog milost izkaže in pravico; ne srdoritimo se, da se ne bo on srdoriril. Saj veste, da imamo našega polža v veliki časti, kar je lepo in prav. Od njega, od našega polža, se čednosti učimo. On je pohleven, toliko hišo ima, da jo s seboj nosi, roge ima, pa ne bode, noge ima, pa ne kolovrati naglo, ampak lepo in počasi leze, kar je prav; ob kratkem: nikomur nič žalega ne prizadeva. Še mi tako bodimo. Glejte, Višnjanje moji, ko bi kdo izmed nas – česar nas pa sveti Bog obvaruj – hotel našega polža držati, drezati in cukati, kaj bi pač storil? V svojo hišo bi se tiho nazaj pomaknil in bi sam pri sebi dejal:

Bog jim grehe odpusti; saj ne vedo, kaj delajo. Posnemajmo svojega starega polža, da se bo nam dobro godilo in nam bode dobro na tem svetu. Odpustimo Lukežu Drnulji ne le smrt, temveč tudi tistih pet palic po podplatih. Kozlu Liscu tudi odpustimo, on je neumen, ne ve, kaj je pravo in grešno. In če to storimo, Višnjanje, bode današnje in vse prihodnje dni Bog vesel, da je Višnjo Goro ustvaril.«

Vse Višnjanke skoraj s svojimi otroki se v jok spuste, ko zaslišijo ta govor o polževih čednostih. Kakor bi mignil, bilo je veliko število veljavnih mož za Gôbežla in pomiloščenje Drnuljevega Lisca. Strahoma je tožnik Slamorezec videl to premembo misli mestnih sodnikov in tekal okrog, da bi jih zopet vsaj polovico na svojo stran nazaj pridobil. In res vstane vdrugeč starešina Žužnjaj in v dolgem govoru glasuje za kozlovo in Drnuljevo smrt baje tako izvrstno, da so se zdajci Višnjanje razpolovili na dve stranki, ena za milost, druga, manjša, za smrt kozlovsko.

Odlomek

